

In the name of Allah, the compassionate, the merciful
به نام خداوند بخشنده مهربان

سرشناسه:
عنوان و نام پدیدآور:

ربانی گلپایگانی، علی، ۱۳۳۴
کلام تطبیقی ج ۲ (نبوت، امامت و معاد) / علی ربانی گلپایگانی
[برای] دفتر برنامه ریزی و فن آوری آموزشی [جامعه المصطفیٰ ﷺ العالمية]
قم، جامعه المصطفیٰ ﷺ العالمية، ۱۳۹۳
پژوهشگاه بین المللی المصطفیٰ ﷺ
۹۷۸-۹۶۴-۷۷۴۱-۵۹-۰

مشخصات نشر:
مرجع تولید:
شابک:

وضعیت فهرست نویسی:

فایا (چاپ سوم)
چاپ قبلی: مرکز جهانی علوم اسلامی، دفتر برنامه ریزی و تدوین / متون درسی، ۱۳۸۴
چاپ دوم / چاپ سوم: ۱۳۹۳
چاپ چهارم: ۱۳۹۸ / چاپ پنجم: ۱۳۹۹ / چاپ ششم: ۱۴۰۰ / چاپ هفتم: ۱۴۰۱
کتابنامه: ص ۳۹۵-۴۰۰؛ همچنین به صورت زیرنویس

یادداشت:

یادداشت:

یادداشت:

یادداشت:

موضوع:

موضوع:

موضوع:

موضوع:

موضوع:

شناسه افزوده:

شناسه افزوده:

رده بندی کنگره:

رده بندی دیویی:

شماره کتابشناسی ملی:

این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است

BA0042.J2

کلام تطبیقی (۲) (نبوت، امامت و معاد)

مؤلف: علی ربانی گلپایگانی

ناشر: مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفیٰ ﷺ

● چاپ: چاپخانه دیجیتال المصطفیٰ ﷺ

● شمارگان: ۵۰۰

مراکز پخش

◀ ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸ تلفن: ۳۷۸۳۶۱۳۴ / ۲۵ ۹۸+

تلفکس: (داخلی ۱۰۵) / ۳۷۸۳۹۳۰۵ / ۲۵ ۹۸+

◀ ایران، قم، بلوار محمد امین، سه راه سالاریه تلفن: ۳۲۱۳۳۱۰۶ / ۲۵ ۹۸+

📧 pub_almustafa

🌐 pub-almustafa.ir

✉ miup@pub.miu.ac.ir

باسپاس از دست اندرکارانی که ما را در تولید این اثر یاری رساندند.

● ناظر چاپ: ایوب جمالی

● مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری

● مدیر انتشارات: مصطفی نوبخت

همه حقوق برای ناشر محفوظ است

کلام تطبیقی (۲) (نبوت، امامت و معاد)

علی ربانی گلپایگانی

سخن ناشر

برنامه‌ریزی آموزشی باید امری پویا و متناسب با دگرگونی‌هایی باشد که در ساختار دانش و رشته‌های علمی پدید می‌آید. تحولات اجتماعی، نیازهای نوظهور فراگیران و مقتضیات جدید دانش، اطلاعات، مهارتها، گرایشها و ارزشهای نویی را فرا می‌خواند که پاسخ‌گویی به آنها، ایجاد رشته‌های تحصیلی جدید و تربیت نیروهای متخصص را ضروری می‌نماید. گسترش فرهنگهای سلطه‌گر جهانی و جهانی شدن فرهنگ در سایه رسانه‌های فرهنگی و ارتباطی، مشکلات و نیازهای نوظهوری را پیش رو گزارده است که رویارویی منطقی با آنها، در پرتو آراستن افراد به اندیشه‌های بارور، ارزشهای متعالی و رفتارهای منطقی که در قالب موقعیتهای رسمی آموزشگاهی با ایجاد رشته‌های جدید و گسترش دامنه آموزشها و مهارتها و تربیت سازمان‌یافته صورت گیرد، امکان‌پذیر است.

بالندگی مراکز آموزشی در گرو نظام آموزشی استوار، قاعده‌مند و تجربه‌پذیر است که در آن برنامه‌های آموزشی، متنهای درسی و استادان، ارکان اصلی به شمار می‌آیند و بالندگی برنامه آموزشی به هماهنگی آن با نیاز زمان، استعداد علم‌آموزان و امکانات موجود، وابسته است؛ چنان‌که استواری متنهای درسی به ارائه تازه‌ترین دست‌آوردهای علم در قالب نوترین شیوه‌ها و فن‌آوریهای آموزشی است.

بازنگری متنها و شیوه‌های آموزشی و به‌روز کردن آنها به حفظ نشاط علمی مراکز آموزشی کمک می‌رساند.

حوزه‌های علوم دینی به برکت انقلاب شکوهمند اسلامی، سالیانی است که در اندیشه اصلاح ساختار آموزشی و بازنگری متون درسی‌اند. جامعه المصطفیٰ علیه السلام العالمیة به عنوان بخشی از این مجموعه که رسالت تعلیم و تربیت طلاب را بر عهده دارد، به پی‌ریزی دفتر برنامه‌ریزی و فن‌آوری آموزشی اقدام کرد. این دفتر با ارج نهادن به تلاشهای صورت گرفته و خوشه‌چینی از خرمن دانش عالمان گران‌قدر بر آن شد تا با بهره‌گیری از شیوه‌های جدید آموزشی و تازه‌ترین دست‌آوردهای علمی به تهیه متنهای آموزشی پردازد.

تدوین و نشر بیش از متن درسی در موضوعات گوناگون علوم دینی، حاصل این تلاش است.

نوشتار حاضر با عنوان کلام تطبیقی که برای دانش پژوهان دوره‌ی کارشناسی ارشد رشته‌ی فلسفه و کلام نگارش یافته است، به تحلیل و بررسی مباحث نبوت، امامت و معاد می‌پردازد. این اثر حاصل تلاش علمی و درخور تقدیر دانشمند فرزانه حضرت حجة الاسلام و المسلمین آقای علی ربّانی گلپایگانی - دام‌برفینه - است که از ایشان و سایر فرزانه‌گانی که در به ثمر رسیدن این اثر بذل عنایت کرده‌اند، تشکر و قدردانی می‌کنیم.

در پایان، ارباب فضل و معرفت را به یاری خواننده، چشم امید به نقد و نظر آنان دوخته‌ایم.

فهرست

پیش‌گفتار ۱۳

بخش اول: نبوت

۱۹	۱. نیاز بشر به دین و ضرورت نبوت
۱۹	پیشینه و ضرورت بحث
۲۱	تعریف دین
۲۳	چیستی و حقیقت انسان
۲۶	مصلحت‌اندیشی و تدبیر
۲۷	تمایلات روانی انسان
۲۷	۱. تمایلات فردی
۲۸	۲. تمایلات اجتماعی
۲۸	۳. تمایلات عالی
۲۹	کمال مطلوب و هدایت و حیانی
۳۲	دین و جامعه آرمانی
۳۵	قاعده لطف و ضرورت شریعت الاهی
۳۹	۲. معجزه و نبوت
۳۹	جایگاه معجزه
۴۰	تعریف معجزه
۴۱	ویژگی معجزه
۴۲	راه شناخت معجزه
۴۲	الف) قاعده حسن و قبح عقلی
۴۳	ب) عادة الله
۴۴	ج) لزوم تناقض
۴۴	وجه دلالت معجزه بر نبوت
۴۵	۱. دلالت معجزه، از قبیل عادیات است
۴۶	۲. دلالت معجزه ظنی است
۴۸	۳. معجزه، به منزله تصدیق قولی پیامبر ﷺ است
۴۹	احتمالات عقلی و علم وجدانی و بدیهی
۵۰	۴. دلالت معجزه بر نبوت، برهانی است
۵۳	۳. وحی و نبوت
۵۳	وحی در لغت و اصطلاح

۵۴	وحی در اصطلاح.....
۵۵	وحی در قرآن.....
۵۵	۱. معنای لغوی.....
۵۵	۲. هدایت طبیعی.....
۵۶	۳. هدایت غریزی.....
۵۶	۴. الهام خداوندی به غیر پیامبران.....
۵۸	۵. امر و اذن الاهی.....
۶۰	۶. وحی خداوند بر فرشتگان.....
۶۰	۷. القاءات شیطانی.....
۶۱	۸. وحی نبوت.....
۶۲	گونه‌های وحی الاهی به پیامبران.....
۶۲	۱. وحی بدون واسطه.....
۶۳	۲. وحی از پس پرده (من وراء حجاب).....
۶۵	۳. وحی، به واسطه فرشته.....
۷۰	نکته‌ها و بهره‌ها.....
۷۲	فرق رسول و نبی.....
۷۲	وحی و رؤیای صادقه.....
۷۷	وحی و الهام.....
۷۸	وحی و تحدیث.....
۸۰	وحی و تجربه دینی.....
۸۳	وحی نفسی یا مکاشفه عرفانی.....
۸۷	۴. نبوت و عصمت.....
۸۷	حقیقت عصمت.....
۹۴	ابعاد عصمت و اقوال متکلمان.....
۹۴	۱. عصمت از شرک و کفر.....
۹۵	۲. عصمت در تلقی، حفظ و ابلاغ وحی.....
۹۵	۳. عصمت از گناه پس از نبوت.....
۹۶	۴. عصمت از گناه قبل از نبوت.....
۹۷	۵. عصمت در موارد دیگر.....
۹۸	دلایل عقلی عصمت.....
۹۸	۱. لزوم بعثت در نبوت.....
۹۹	۲. لزوم تکلیف به محال.....
۹۹	۳. لزوم مخالفت با پیامبر.....
۹۹	۴. عصمت و وثوق مطلق.....
۱۰۵	۵. خاتمیّت نبوت و شریعت اسلام.....
۱۰۵	مقدمه.....
۱۰۵	حقیقت خاتمیّت.....
۱۰۸	دلایل خاتمیّت.....
۱۰۸	دلیل اوّل.....
۱۱۰	دلیل دوم.....

۱۱۰	دلیل سوم
۱۱۱	دلیل چهارم
۱۱۵	فلسفه خاتمیّت
۱۱۶	توحید اسلامی
۱۱۷	معاد قرآنی
۱۱۸	نظام اخلاقی قرآن
۱۱۹	اصول اجتماعی اسلام
۱۲۱	تفسیر خاتمیّت
۱۲۳	دیدگاهی دیگر
۱۲۴	ارزیابی و نقد
۱۲۷	دین ثابت و نیازهای متغیر
۱۲۸	ارکان پویایی شریعت خاتم
۱۲۸	۱. احکام اولیه و ثانویه
۱۲۹	۲. تشریح اجتهاد در اسلام
۱۳۳	۳. نقش کلیدی عقل در اجتهاد
۱۳۵	۴. ملاکات احکام و قاعده اهم و مهم
۱۳۷	۵. مسؤولیتها و اختیارات حاکم اسلامی
۱۳۹	۶. مصونیت قرآن از تحریف
۱۳۹	معنی لغوی تحریف
۱۳۹	واژه تحریف در قرآن
۱۴۱	قرآن و احتمال تحریف
۱۴۱	۱. تغییر در لهجه و تعبیر
۱۴۳	۲. تغییر در کلمات
۱۴۵	۳. تغییر در ترتیب سور و آیات
۱۴۷	۴. تغییر به افزایش
۱۴۷	۵. تغییر به نقصان و کاهش
۱۴۸	دلایل مصونیت قرآن از تحریف
۱۴۸	عقل و بی‌پایگی فرضیه تحریف
۱۵۱	تقریر دیگری از برهان عقلی
۱۵۲	گواهی قرآن بر صیانت خود
۱۵۴	دلایل روایی بر نفی تحریف
۱۵۶	دلیلی دیگر
۱۵۸	حدیث ثقلین و نفی تحریف از قرآن
۱۵۹	وجه استدلال
۱۶۲	نقد دلایل قائلان به تحریف قرآن
۱۶۲	جمع‌آوری کامل قرآن، عادتاً ممکن نیست!
۱۶۳	مخالفت با قرآن علی <small>علیه السلام</small> !
۱۶۵	مشابهت با بنی اسرائیل
۱۶۶	بررسی روایات تحریف
۱۶۶	الف) نقد سندی

۱۶۷	ب) نقد دلالتی.....
۱۷۱	اهل سنت و نظریه نسخ تلاوت.....

بخش دوم: امامت و خلافت

۱۸۱	درآمد.....
۱۸۳	۱. پیشینه و اهمیت بحث امامت.....
۱۸۷	۲. حقیقت امامت.....
۱۸۹	توضیحات.....
۱۹۱	۳. وجوب امامت.....
۱۹۷	دلایل وجوب امامت.....
۱۹۷	۱. آیه اولی الامر.....
۱۹۹	۲. حدیث «مَنْ مَاتَ وَ لَمْ يَعْرِفْ إِمَامَ زَمَانِهِ...».....
۲۰۰	۳. سیره مسلمانان.....
۲۰۲	۴. اجرای حدود و حفظ نظام اسلامی.....
۲۰۳	۵. وجوب دفع ضررهای عظیم.....
۲۰۶	۶. قاعده لطف و وجوب امامت.....
۲۱۱	۴. فلسفه امامت.....
۲۱۵	اسماعیلیه و فلسفه امامت.....
۲۱۵	اثمه اهل بیت <small>علیهم السلام</small> و فلسفه امامت.....
۲۱۹	۵. صفات امام.....
۲۱۹	صفات امام، از دیدگاه اهل سنت.....
۲۲۳	صفات امام، از دیدگاه متکلمان امامیه.....
۲۲۷	افضلیت امام.....
۲۳۱	۶. امامت و عصمت.....
۲۳۱	۱. برهان تسلسل.....
۲۳۳	۲. حفظ و تبیین شریعت.....
۲۳۸	۳. آیه امامت ابراهیم <small>علیه السلام</small>
۲۴۲	۴. آیه اولی الامر.....
۲۴۴	گفتاری از فخرالدین رازی.....
۲۴۵	دلایل منکران عصمت.....
۲۴۹	۷. عقل و امامت امیر مؤمنان <small>علیه السلام</small>
۲۵۵	۸. قرآن و امامت امیر مؤمنان <small>علیه السلام</small>
۲۵۵	آیه ولایت.....
۲۶۳	نقدی دیگر.....
۲۶۴	آیه تبلیغ.....
۲۶۵	اقوال مفسران.....
۲۷۱	۹. امامت امیر مؤمنان <small>علیه السلام</small> در حدیث غدیر.....
۲۷۲	متن حدیث غدیر.....
۲۷۳	سند حدیث غدیر.....

۲۷۴	دلالت حدیث غدیر
۲۷۶	توجیهی نا استوار
۲۷۹	احتجاج به حدیث غدیر
۲۸۳	۱۰. قرآن و رهبری راستگویان
۲۸۴	سخن فخرالدین رازی
۲۸۴	نقد سخن رازی
۲۸۵	آیه تطهیر و عصمت اهل بیت <small>علیهم السلام</small>
۲۸۷	راستگویان در روایات
۲۸۹	۱۱. آخرین پیشوای معصوم
۲۸۹	مقدمه
۲۹۰	دیدگاه امامیه، درباره «مهدی موعود»
۲۹۰	غیبت و نیابت
۲۹۵	ولادت «مهدی موعود»، از دیدگاه اهل سنت
۲۹۹	۱۲. آثار وجودی و شیوه رهبری امام غایب
۳۰۰	ابعاد امامت
۳۰۴	آثار وجودی امام غایب
۳۰۴	۱. پایداری جهان
۳۰۶	۲. هدایت نهانی
۳۱۰	۳. حضور غیر عادی
۳۱۲	۴. ملاقاتهای ویژه
۳۱۴	۵. توسل و دعا
۳۱۶	۶. لطف بودن وجود امام
۳۱۷	۷. رهبری با واسطه

بخش سوم: معاد یا سرای آخرت

۳۲۱	۱. کلیاتی درباره معاد
۳۲۱	واژه‌شناسی معاد
۳۲۲	جایگاه معاد، در ادیان آسمانی
۳۲۳	قرآن و جهان آخرت
۳۲۴	آثار و نتایج ایمان به معاد
۳۲۴	۱. آرامش دل و تسکین خاطر
۳۲۵	۲. تقوی و پاکدامنی
۳۲۶	۳. تعهد و احساس مسئولیت
۳۲۷	۴. ایمان به معاد و آینده‌نگری
۳۲۹	۲. براهین اثبات معاد
۳۲۹	۱. برهان حکمت و غایت
۳۳۱	برهان حکمت، در آیات دیگر
۳۳۱	قیامت و غایت در کلام امام علی <small>علیه السلام</small>
۳۳۲	۲. برهان عدالت

- ۳۳۳ ۳. برهان رحمت
- ۳۳۵ ۴. لزوم وفای به عهد
- ۳۳۶ ۵. قیامت، گزارش غیبی و قطعی الاهی
- ۳۳۷ ۳. معاد جسمانی و روحانی
- ۳۳۹ عقل و معاد روحانی
- ۳۴۰ عقل و معاد جسمانی
- ۳۴۱ معاد جسمانی و روحانی، از دیدگاه قرآن
- ۳۴۱ الف) قرآن و معاد روحانی
- ۳۴۳ «رضوان الله» برترین پاداش اخروی
- ۳۴۴ حسرت جانکاه
- ۳۴۵ ب) قرآن و معاد جسمانی
- ۳۴۸ آیا آیات مربوط به معاد جسمانی، قابل تأویل است؟
- ۳۵۳ ۴. بررسی اشکالات و شبهات
- ۳۵۳ ۱. معاد جسمانی، اعاده معدوم است
- ۳۵۶ ۲. فرد دیگر، مُثاب و معاقب خواهد بود
- ۳۵۷ ۳. شبهه آکل و مأکول
- ۳۵۸ ۴. معاد جسمانی، تکرار حیات دنیوی است
- ۳۶۰ پاسخ به یک اشکال
- ۳۶۱ ۵. قیامت و تجسّم اعمال
- ۳۶۱ مقصود از تجسّم اعمال چیست؟
- ۳۶۲ تجسّم اعمال در آیات قرآن
- ۳۶۸ تجسّم اعمال در روایات
- ۳۷۰ عقل و تجسّم اعمال
- ۳۷۲ علم و تجسّم اعمال
- ۳۷۵ ۶. قیامت و شفاعت
- ۳۷۵ معنای شفاعت
- ۳۷۵ شیوه شفاعت
- ۳۷۶ نتیجه شفاعت
- ۳۷۷ قرآن و شفاعت
- ۳۷۹ مبانی کلامی شفاعت
- ۳۸۰ ۱. رحمت گسترده خداوند
- ۳۸۰ ۲. قانون علیّت در جهان
- ۳۸۰ ۳. دعای پیامبران و مغفرت الاهی
- ۳۸۷ ۷. بهشت و دوزخ
- ۳۸۷ آفرینش کنونی بهشت و دوزخ
- ۳۸۸ جایگاه بهشت و دوزخ
- ۳۹۰ چه کسانی مخلد در عذابند؟
- ۳۹۵ کتابنامه